

a kérést: Főrabbi úr olyan jó ember, engedje meg, hogy lerajzolja önt az a művész, aki királyokat, államférfiakat, világnagyságokat rajzolt... Se igent, se nemet nem mond és — behivatoma a rajzoló.

A szoba sarkában foglal helyet Sors és — mi tovább beszélgetünk...

— *A rajz; halott dolog*, mi pedig azért születünk, hogy az életet prédikáljuk. Engem még nem rajzoltak sohasem. És nekem fájt az is, hogy fényképezőgépre elé kellett állnom, amikor útlevelet kértem. Hiába: a törvény előírja, hogy fénykép nélkül nincsen útlevél és le kellett fotografáltatnom magamat. De nem tudom megítélni,

hogyan jó-e a kép, hiszen én *sohasem nézek tükörbe...*

Amikor elkészül a rajz, megnézi, mosolyog, aláírja és ennyit mond:

— Nem tudom megítélni, vajjon hasonlít-e rám, csak érzem, hogy jó...

A búcsúzásnál megkérem: áldjon meg.

Várom: valamiféle ceremónia következik most.

Ehelyett: megrázza a kezemet és minden póz nélkül így búcsúzik tőlem:

— *Aldja meg magukat az én Istenem...*

Se többet, se kevesebbet...

P. J.

Diplomáciai emlékeim

A Pesti Napló számára írta:
PAUL CLAUDEL

Megrendül a föld Japán alatt

Ejszaka volt. Egyetlen világos pont nem fényelt a teljes sötétben. Kint levél nem rezdült, ám a esendben az ember mégsem fáradt zibbadtságot érzett, hanem éppen ellenkezőleg, feszülten figyelt még álmában is. Olyan volt, mint amikor a beteg a krízis elkövetkeztét várja...

Az ajtó hirtelen felpattant, a szekrény táncolni kezdett és az ablaküveg reszkető zizegése félelmetesen festette alá az eseményeket. Kezem pillanat alatt a villanykapcsolón volt, hogy megnézzem, hány óra van. A nagy színjáték megkezdődött és senkisé tudhatta, mi lesz a vége.

Olyan volt, mint amikor az ember orrát csiklandozza valami. Nem lehetett tudni, egyszerű prüszentés lesz-e belőle, vagy pedig az embernek az életébe fog kerülni. *Ji chi!* Ime újból földrengés köszöntött Japánra, újból eszünkbe juttatni, hogy a föld, amelyen itt Japánban élünk, nem a mienk, hanem Kami istené.

Bármely pillanatban el kell készülnie lenni arra, ebédnél, a színházban, a hivatalos tárgyalások alatt, alvás közben, hogy ez a titokzatos hatalom közbelép. Megragadja Japánt a nyakánál és megrázza, hogy belereszket minden tagja. Csak egyetlen pont van az egész japán birodalomban, mégpedig Hondo szigetén, amely biztonságban érezheti magát, mert ott még soha nem volt földrengés és azt mondják soha nem is lesz. A japánok ezt a boldog vidéket «a legyező nyelének» hívják.

A „teaszertartás” és a japán vallásos dráma

Hogyan lehetne másképp megérteni a japánokat, ha az ember nem gondolna arra, hogy milyen iskolát jelent ez mindnyájunk számára. Ez bizony megtanítja őket a türelemre és a szakadatlan figyelemre. Érthető volna-e másképpen egyszerű önfegyelmük és hallatlan akaraterüjük? Megmagyarázhatnánk magunknak, hogy idegosen törekény szervezetük olyan pompásan tud alkalmazkodni mindenhez?

A híres «teaszertartás» szimbóluma lepi meg talán legjobban az európaiakat. Látszólag mi sem könnyebb, mint a teát elkészíteni, hiszen csak meg kell gyújtani a tüzet, vizet kell önteni a kannába, a drága tealeveleket könnyedén a vízbe kell szórni és azután már magunkba is szívhatjuk ennek a pompás italnak illatos gőzét, amely mintha Japán tüzes földjének növényi lelke volna.

Az évszázados japán tradíciók azonban minden egyes mozdulatot elegánsan megváltoztathatatlansá tettek, amelynek lemérhetetlen báját és méltóságát a szigorúan előírt mozdulatok misztikus fátyollal borítják. Japánban gyerekkorában megtanulja már mindenki, hogy a tea elkészítésének kétféle módja van és éppúgy lehet helyesen eljárni, mint ahogy a legsúlyosabb hibákat is könnyűszerrel elkövetheti az ember.

Amire a «teaszertartás» tanít, azt a «No», a japán vallásos dráma még aláhúzottabban és pompásabban tárja elénk. Itt már nemcsak arról van szó, hogy egy végeredményben mégis csak megszokott illatot magunkba szívunk, hanem feszülten érdekes és hallatlanul patétikus dráma pereg le a szemünk előtt, amely egyformán hat a közönség agyára és szívére, erőszakos eszközök alkalmazása nélkül, csupán néhány meglepő jelenet harmonikus és jól átgondolt csoportosításával.

Az idegen, aki a japán színházba csöppen,

csupa szem és fül. A világért sem mulasztana el egyetlen szót sem és a közönség titkos cinkosául szegődik a dráma szereplőinek. Egyetlen lépés, egyetlen kézmozdulat, az egyszerű szemlesütés, a mozdulat szinte észrevehetetlen habozása visszarezeg a hallgatók — majdnem azt mondtam, hogy a «hívők» — lelkében és anélkül, hogy megértenék magukat a szavakat, a hosszú szünetek időt engednek arra, hogy ezek az érzelmek mindjohabban elhatalmasodjanak.

A birkózók példaadása

Hogyan felejtethetném el azt a délutánt, amelyet a ryu-kiui színházban töltöttem a japán birkózók mérkőzésén.

Mindenkinek az emlékezetében él a japán metszeteknek azok az óriási, copfos alakjai, akik annyira különböznek a sima és alkalmazkodó japán fajtól. Nem túlzok, ha azt állítom, hogy a japán birkózás nem annyira az erők mérkőzéséből áll, mint inkább abból, hogy egymással farkasszemmet néznek.

A két ellenfél egymással szemben leguggol és könnyedén a tenyerére támaszkodik. Időnként egyik megmozdul és úgy tesz, mintha támadásra készülne, de ha ez nem sikerül, akkor szó nélkül felkel és sóval dörzsöli be a testét, hosszasan gargalláz, majd újból lekuporodik ellenfelével szemben és tovább néznek farkasszemmet egymással. Ha azután végül mégis csak egymásba kapaszkodnak és szinte már erőszakra kerül a sor, akkor többnyire az egyik legurul a szőnyegről és ezzel vége a menetnek.

A közönség hangos tapsokba tör ki és máris megszületett a győzelem anélkül, hogy tudnánk, mikor és hogyan...

A japán külpolitika

Ha az ember meg akarja érteni a japán bel- és külpolitikát, akkor mindig ezekre a birkózókra kell gondolni azzal a különbséggel, hogy itt nem percekről van szó, hanem hónapokról, sőt esetleg évekről. Nem akarok most a japán belpolitikával foglalkozni, mert nem állnak rendelkezésemre a legfrissebb adatok, de a gyakori ki-robanások elég világosan mutatják, hogy milyen hevesen lángolnak a szenvedélyek és a látszólag nyugodt felszín alatt milyen elkeseredett ellenségeskedéssel néznek farkasszemmet egymással a szembenálló felek. Koránt sincsenek még kimerítve a drámai lehetőségek ebben az országban, amelyben tíz ember közül négy a szó szoros értelmében éheznek.

A japán külpolitika — különösen az ázsiai kontinensen élő szomszédos népekkel szemben — az előreszökések és a hosszú «farkasszemnézések» szakadatlan sorozata. A japánok okosan figyelik az események menetét, de sohasem hajolnak meg semmi előtt. Egész lelki erejüket egyetlen gondolatra összpontosítják és ha céltudatosak is, nem hunyják be szemüket az eléjük tornyosuló akadályok előtt.

1895. Japán—Kínai háború: három nagyhatalom közbelép.

1904. Orosz—Japán háború: Anglia és Amerika közbelép. Megszületik a washingtoni béke.

1931. A mandzsu államcsíny: a Népszövetség

közbelép, most az egyszer azonban a közbelépés neveltséges és nincs is semmi hatása.

A szovjet lidércnyomása

Most pillanatnyi szünet állt be, de legyünk tisztában azzal, hogy Japán nem elégszik meg kevesebbel, mint egész Kínával. Anglia, Hankau, Peking és Sanghai esetében tanujelét adta annak, hogy lemond a Távol Keletről, hiszen napirendre tért a legmegalázóbb kihívások fölött is. (De vajjon végeredményben nem volt-e ez csupán tréning az angolok szempontjából abban az eseményesorozatban, amelynek nagyon is közeli szemtaui vagyunk?)

Amerika a maga részéről dobpergés és trombitaszó nélkül, szintén beadta a derekát és már arra készül, hogy feltünés nélkül kiürítse a Fülöp-szigeteket is. Ilyenformán most már minden Kínán mulik, amely katonai szempontból nem számít és Szovjet-Oroszországon, amellyel szemben Japán már hozzákezdett macskaszzerűen ügyes játékához.

Szovjet-Oroszország, amelyet a repülőgépek és a vasútvonalak egészen közelhoznak, fontos támaszt jelent a kínai tömegek szempontjából. Vladivosztok alig néhány száz kilométerre van Japántól és ezt az utat a modern repülőgépek leszállás nélkül könnyűszerrel meg tudják tenni. A fából épült városok az orosz gyújtóbombák nyomán pillanat alatt lángbaborulnának, akár csak az 1923-as nagy földrengésnél.

A szovjet állandó veszedelmet jelent Japánra és pillanatra sem feledkezhetnek meg a szigetország lakói arról, hogy éppen leggyengébb oldalukat fenyegeti a szovjet. Biztosra vehetjük, hogy egyszer majd Japán megpróbál leszámolni ezzel az állandó fenyegetéssel.

Míg az európai államoknak ezer veszedelemmel és ezer ellentéttel kell szembenézniük, Japánnak csak egyetlen fenyegetéssel kell számolnia.

Mit ad Japán Kínának?

— És vajjon mi történik majd Kínával ebben az esetben? — kérdezhetnék olvasóink.

Vajjon annak a legendás borjúnak a sorsára van kárthatva, amelyet az óriáskigyó lenyel és azután lassacskán megemész, mialatt a szerencsétlen állat a kígyó gyomrába zárva, ég felő emelt tekintettel, tehetetlen lemondással belenyugszik sorsába?

A dolog nem olyan egyszerű a Távol-Keleten. A nyugati urak diestelen távozása után üresen maradt tar mezőn nem lehet ilyen könnyen eljárni. Kína mégiscsak nehéz falat, amely bizony gyomorrontást okozna, így kölcsönös alkalmazkodásra lesz majd szükség. A maga földjén, amely talán nem alkalmas arra, hogy csatamezőkül szolgáljon, a kínai azért hetyke fickó, aki cselfogásával és szívós kitartásával idáig még minden megszállójánál erősebbnek bizonyult. A megismerés és a sűrűlódások korszaka után alkalmasint eljön az idő, amikor a két nép többé-kevésbé megérti majd egymást.

Japán olyan felbecsülhetetlenül értékes ajándékot fog adni Kínának, amelyet a háborúntáni nagyhatalmak képtelenek voltak neki nyújtani: a békét! Ezek hosszú sora óta borzadva szemléltem az anarchiának azt a szörnyű korszakát, amely az ősi császárság bukását követte. Láttam az elpusztított városok és koponyahalmok fényképeit, amelyek a hajdani afrikai arab rabszolgakereskedők minden kegyetlenségét az eszünkbe juttatják. A központi tartományokat éhség, pestis és az árvizek hosszú sorozata úgy elpusztította, hogy nem tudom, valaha is talpra tudnak-e majd állani.

A régi kínai alkirályok szörnyű kegyetlenségei újraéledtek. Minden évben szemtanúi lehetünk a kínai marsallok fegyveres felkeléseinek. A kereskedelem elpusztult és a külföldiek, akiket saját országaik cserbenhagytak, kénytelenek voltak az inzultusok elől visszavonulni koncessziós területeikre.

Ezzel szemben azóta, amióta Japán megjelent a színen, hogy «kizárólagossági jogot» követeljen magának, azóta — valljuk be — a helyzet alaposan megváltozott. A szörnyű polgárháborúnak vége szakadt és visszatért a biztonság. Most végre ismét lehetővé vált nagyszabású reformprogram kidolgozása és hatalmas közmunkák kiírása, amelyek elvégzésére Japán egyedül nem vállalkozhatik. Ezek mindenesetre kézzelfogható jótétemények.

Ami pedig Kínát illeti: nyugodtak lehetünk, hogy meg fogja tudni védelmezni érdekeit, sőt függetlenségét is. Kína mindenesetre tisztában van azzal, hogy számára minden jobb, mint az anarchia.

(Copyright by Pesti Napló and Pantheon Press Service.)

LÁSZLÓ hölgyfodrász szalonja

IV., Bécsi ucca 5. földemelet alatt van.
A Hölgyközönség szíves pártfogását kéri.
Olcsó árak. — Higiénikus kiszolgálás.

Telefón:
1-822-11